

Meroicki ołtarz ofiarny z 2 połowy I w. n.e.

Na wystawie **Archeologia Sudanu** poczesne miejsce zajmuje wykonany z piaskowca ołtarz ofiarny. Ołtarz ten został odkryty w 1923 roku przez ekspedycję Uniwersytetu Harwarda i Muzeum Sztuk Pięknych (Museum of Fine Arts) w Bostonie. Badaniami tymi kierował George Reisner, osoba która w początkach XX wieku miała największy wkład w poznanie starożytnych cywilizacji Sudanu. W latach 1913-1932 prowadził on prace nie tylko w Meroe, ale również na nekropolach w Džebel Barkal, Nuri i Kurru. Przyniosły one światu znajomość cywilizacji kuszyckiego królestwa w Nubii (ok. 900 p.n.e. – 350 n.e.).



Georg Reisner 1867-1942

Odkryty został w grobowcu oznaczonym numerem Beg. 342, znajdującym się na nekropoli zachodniej. Jest to największe, liczące ok. 500 grobów, cmentarzysko w Meroe, chociaż nie tak spektakularne jak nekropola północna z piramidami królewskimi. Na nekropoli zachodniej pochowani zostali ważni notable i członkowie królewskich rodzin i jedynie nielicznym grobom towarzyszyły nieduże piramidy.



Meroe. Nekropola północna (foto. M. Jórdeczka)



Meroe. Nekropola zachodnia (<https://de.wikipedia/wiki/Pyramiden-von-Meroe>)

Stół ofiarny umieszczono przy wejściu do kaplicy znajdującej się po wschodniej stronie grobu. Używano go podczas ceremonii pogrzebowej, kiedy to prawdopodobnie na ołtarz wylewano wodę wznosząc modlitwę do Izydy i Ozyrysa prosząc o litość dla zmarłego.

Meroickie stoły ofiarne wykonywano przeważnie z piaskowca, chociaż można również spotkać terakotowe. Są one w przybliżeniu kwadratowe (egzemplarz z Poznania ma bok o długości ok 55 cm), mając często zagłębienie w centrum dla umieszczenia płynu. Przedstawiana jest na nich żywność, czasem również przedstawienia bóstw.



Ołtarz na wystawie „Archeologia Sudanu” w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu.
Depozyt Muzeum Narodowego w Chartumie (Foto. M. Kuraszkiewicz)

Ołtarz znajdujący się w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu należy do grupy z przedstawieniami żywności. W centralnej części występuje wyobrażenie stołu z darami ofiarnymi - na stole znajduje się sześć bochenków chleba otaczających kartusz, dwie gęsi, dwie sztuki mięsa i dwie kiście winogron. Po bokach stołu stoją dwa duże dzbany libacyjne i dwa krzewy lotosu. Wokół krawędzi ołtarza biegnie inskrypcja z imieniem zmarłego i jego rodziców zapisana w tzw. kursywie meroickiej. Tekst ten próbuje się odczytywać jako: *O Izydo, o Ozyrysie Atodekeyeⁱ, którego Amanimanaliⁱⁱ urodziła i którego Mateteneteⁱⁱⁱ stworzył. Niechaj bóg chleb stanie się dobra woda może stanie się*”.

Chociaż wartość poszczególnych znaków kursywy meroickiej jest znana, niedostateczny materiał porównawczy (np. inskrypcje dwujęzyczne) powodują, że dokładne tłumaczenie nie jest możliwe. Dlatego w większości przypadków da się odczytać imiona, ale z jest kłopot z odczytaniem bardziej złożonych inskrypcji.

ⁱ imię zmarłego

ⁱⁱ Imię matki

ⁱⁱⁱ Imię ojca

Literatura:

Dunham, D., 1963. *The Royal Cemeteries of Kush V: The West and South Cemeteries at Meroe*, Boston.
Priese, K.H., 1997. Meroitic writing and language, w: D. Wildung (red.) *Sudan. Ancient Kingdoms on the Nile*, Paris-New York: 253-264.

Opracował: M. Chłodnicki